

בעניני שבע ברכות II - שיעור 758

I. בענין הדרשות בסעודת שבע ברכות

(א) דעת הדברי תורה (מונקאטש) דיותר טוב לשמח החתן וכלה ברקודין ובדחנות וזמירות שירות ותשבחות להש"י ממאמרות ודרשות מכל הרבנים ומקורו מגמרא (שנת ס"ז): ממעשה ברבי עקיבא שעשה משתה לבנו ועל כל כוס וכוס שהביא אמר חמרא וחיי לפום רבנן ולא דרש לפנייהם משום (כ) דאם אחד דורש כל הרבנים צריכים לדרוש ואז יאריכו ימי המשתה ב' וג' שנים ויותר (ג) ועוד משמע שמחזיקים את החתן לע"ה שרק ע"י ד"ת יהיה סעודת מצוה (ד) ועוד אמרינן דמבטלין ת"ת להכנסת כלה (כתובות י"ז) משמע דשמחה גדולה יותר מת"ת (ה) ועוד כשאומרים תורות ואגדות וכל אחד רוצה להראות כחו וגבורתו לא יכבדוהו ולא ישמחוהו בכל מה שירכו יותר וכל הנהגה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות

(ב) אמנם עיין במגן אבות להתשב"ץ (אבות ג - ג) שכתב דשלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משלחנו של מקום ומכאן נהגו לדרוש בסעודת חתן והוא מנהג קדמונים ולכן מי שאינו מיסב בסעודה של מצוה הוא כמנודה לשמים מפני שהיה מנהגם לדבר ד"ת (פסחים ק"ו):

II. אין לברך שהשמחה במעונו כשאנשים ונשים בחדר אחד בלי מחיצה ביניהם כי השטן מקטרג (ספר חסידים ש"ג) ויש מתירים משום דעכשיו מורגלות הנשים הרבה בן האנשים ואין כאן הרהורי עבירה כ"כ (נטעי גבריאל מ"ג - ה בשם הלבוש)

III. חתן עצמו אינו מברך ברכת אירוסין י"א משום שלא לבייש את מי שאינו יודע לברך בעצמו וי"א משום יוהרא ולטעם זה אם אין אחר יכול החתן לברך אמנם לטעם הראשון אין החתן יכול לברך כלל ובשעת הדחק החתן יברך אמנם השבע ברכות אינו ראוי שיברך החתן ברכה כזו לעצמו והרמב"ם כעס על החתן שברך ברכות אלו (שדי חמד חתן וכלה י"ח)

IV. בזמן אמירת ברכת המזון נכנסת הכלה לחדר ששם החתן וזה אינו לעיכובא אלא לכתחילה (שובע שמחות ה - חות ק"ג) וע"ע בשו"ת קנין תורה (ו - ק"ח) דתמיד הכלה בעזרת נשים ושומעת משם הברכות

V. ליכא חשש שלא תברך על מקום הראשון שאפילו רואה מקומו מהני (רע"ג - ה) ועוד דהוי כדעת מתחילה ע"ז ומהני (נטעי גבריאל ש"ס)

VI. סוף זמן ש"ב ביום האחרון - עיין בספר אהלי ישרון (חות 10) שכתב בשם רב משה שיכולים לברך ז' ברכות עד 40 דקות אחר השקיעה ואין לומר ספק ברכות להקל שהחכמים תלוי כל דבר שנוגע לשמחת חתן וכלה לפי לשון בני אדם אולם יש חולקין שאין יכול לברך ביום אחרון אחר שקיעה (שובע שמחות ה - ג)

VII. בשעת הדחק אם רואה שלא ישאר אחר ברכת המזון מנין או פנים חדשות יכול לברך אף באמצע הסעודה דדעת הרמב"ן והרשב"א והריטב"א והר"ן דבלי סעודה יכולים לברך אמנם השו"ע (ס"ז - ה) פסק שמברכין אחר ברכת המזון אמנם כמה מהספרדים היו נוהגים לברך ש"ב בשבת בלא סעודה (נטעי גבריאל פ"ג - הערה כ"ה)

VIII. הפיוט דוי הסר לפני ברכת הזימון המחבר של הפיוט היה תלמיד דרב סעדיה גאון ונהגו לאמרו לזכר חורבן בית המקדש ויש שנהגו שלא לאמרו בשבת דאין להזכיר חורבן ביהמ"ק בשבת ובלקוטי מהרי"ח כתב שאין לאמרו כלל משום הפסק בין מים אחרונים וברכת המזון שאסור להפסיק אף בד"ת (מ"ב קע"ט - סק"א ושובע שמחות ז - י"ח) ואולי עיקר תיקון הפיוט היה במקומות ששם לא נהגו במים אחרונים (ש"ס) ודעבד כמר עביד

IX. עוד דיני שבע ברכות

- (א) לכתחלה יש מצוה לעשות הסעודה בבשר ויין כיון דאין שמחה אלא בבשר ויין (ד"ע)
- (ב) השותה יין שרף באמצע הסעודה אין צריך לברך אבל השותה יין שרף לאחר סעודתו צריך לברך דאז בודאי דעתו לעכל המזון (מ"ב קע"ז - ל"ט)
- (ג) האוכל מזונות בקידוש ודעתו לאכול אחר כך הסעודה טוב שיברך ברכה אחרונה ויפסיק מעט ואח"כ יטול ידיו לסעודה ואם אין זה שייך אין צריך ברכה אחרונה ויכוין בברכת המזון לפטור הכרכה אחרונה (מ"ב קע"ז - ז ובה"ל) וכ"כ הערוך השלחן (ח) דודאי אין צריך ברכה אחרונה
- (ד) מותר להמתין בנטילת ידיים לסעודה עד שיגמרו כל המסובים לקדש דלצורך הסעודה לא הוי הפסק (מ"ב רע"ג - י"ד)
- (ה) הבוצע יטעום מן החלה תחילה ואח"כ יחלק להמסובים (מ"ב קס"ז - ט"ט) ודלא כהריז"ל דבוצע לעצמו וגם לזוגתו ואח"כ יאכל
- (ו) המאריכים בזמירות ובדברי תורה באמצע הסעודה אין צריך לחזור ליטול ידיו כשחזור לאכול דהיסח הדעת נקרא רק כיוצא לחוץ (נטעי גבריאל דף קנ"ה)
- (ז) מי שרוצה לילך אחר סעודתו לפני ברכת המזון לבית החתן וכלה לסעודת שבע ברכות לכתחלה בעינן שיהיה דעתו לגמור סעודתו בבית אחר דברכת המזון בעינן ברכה במקומה וכשיבוא לבית אחר יאכל שם כל שהוא (מ"ב קפ"ז - ט)
- (ח) מי שבירך במקומו הראשון בתוך הסעודה על דברים הטעונים ברכה באמצע הסעודה כגון פירות מותר לו לאכול ולשתות מאותן הדברים גם במקומו השני בלי ברכה ראשונה (בה"ל קפ"ח - ד"ס ולאכל)
- (ט) מדינא ליכא חיוב לעשות סעודת שבע ברכות בכל שבעה (ים של שלמה כתובות פ"א סימן י"ז) וכ"כ הערוך השלחן (תר"פ - י"ד)
- (י) יש מחלוקת אם מותר ליקח מסעודת חתן לביתו דאפשר יש בזה משום כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו כיון שאינו במקום הסעודה ועיין במשנה הלכות (י - רכ"ח) שכתב להתיר
- (יא) בסעודה שלישית נחלקו הפוסקים יש אומרים דבעינן פנים חדשות דאינו עיקר כל כך דיוצא במיני תרגימא ויש אומרים דלא בעינן פנים חדשות ולכן אם דורשין או מרבים במאכלים אומרים שבע ברכות ויש אומרים דבכל אופן אומרים שבע ברכות ויש נוהגים שלא לברך אף אם יש פנים (נטעי גבריאל דף קט"ח)
- (יב) בסעודה שלישית טוב שהחתן ידרוש דברי תורה אכן מדינא הוא הדין כשאחר דורש נמי מהני דהרמ"א (ס"ח) כתב סתם דדרשה הוי כפנים חדשות ועיין בערוך השלחן דאמירת חידושי תורה יש בזה שמחה יתירה
- (יג) יש שכתב שהדרשה מדברי תורה בסעודה שלישית יהיה דוקא פלפול ולא אגדה ומוסר כיון דרגילין לומר בסעודה שלישית מחמת זה לא חשיב פנים חדשות (נטעי גבריאל דף קפ"ז)
- (יד) המברכין שבע ברכות בסעודה שלישית יברכו אף אם משכה סעודה שלישית עד הלילה ועיין בשו"ת ארץ צבי (ח"ג עמוד שס"ט) דאין לך פנים חדשות גדול מזה מה שעושה תוספות שבת שנתחדש עתה הקדושה ע"י קבלתם ומה דמבואר בשו"ע דסעודה שלישית לא חשיב פנים חדשות יש לומר דמיירי כשאוכלים הסעודה שלישית מבעוד יום קודם זמן תוספות שבת ואבאר (נטעי גבריאל דף קפ"ג)

נפסם לעלוני נשמות אבי אורי ר' אליעזר ליפא בר' יעקב ארזבי ע"ה ודאי אורתי באשה רחל בר' גרשון חנוך העניך הכפן ע"ה
ועלוני נשמת אבי היקר ר' איסר זאב בר' אליעזר ליפא ע"ה